

k téže výšce. To jest jediná vnitřní metoda, kterou se musí řídit umělec-kritik před velikým typickým zjevem uměleckým; a základní vada p. Borova jest v tom, že jí posud v tomto případě nenalezl a neovládl.

K této kolísavosti a nehotovosti přispívá značně i příliš pestrý, látaný a neklidný styl autorův, který rve a trhá své postřehy, analogie a přirovnání z různých disparátních světů a sfér. Aby klidněji a jednotněji psal, bude musit snažit se p. Bor i klidněji a hlouběji pozorovat a jemněji odvažovat; jeho ozdravení mohlo by zcela dobře vyjit od tohoto bodu zdánlivě jen vnějškového. Jest pravda, že tohoto ozdravení bylo by třeba i nejednomu z t. zv. předních essayistů; u nás převládá dnes tento pestrý, strakatý styl a bývá pokládán za zvláštní znak modernosti. Vpravdě nejde však o modernost, nýbrž jen o módnost velmi pošetilou a pomíjivou. *Takto* psávali někteří mladí autoři v Německu před desíti, patnácti lety — a vystonali se z toho: dnes jest styl ten v Německu možný již jen v provincii. O Francii, této zemi opravdové stylové tradice a kultury, vůbec nemluví; zde bylo a bude něco takového vždycky prostě nemožné. Tedy v tom směru leží ozdravení p. Borovo. A p. Bor při dobré vůli a snaze může je nalézt: má k tomu i vědomosti i vlohu.

Richard Jefferies: Příhody mého srdce

Kniha vzácné hodnoty byla v těchto dnech přivtělena naší literatuře. Kniha, jejíž pověst, třebaž již evropská, neodpovídá posud plně její vnitřní hodnotě, která jest prostě výsostná svým kladem. Jefferiesovu *Story of my heart* — český překlad velmi nevýstižně píše „Příhody“: příhoda jest cosi vnějškového a neodpovídá nikterak rázu knihy Jefferiesovy tak zcela vnitřnímu a bezdějovému — objevila moderním literárním kruhům pevninským snad až krásná studie Ellen Keyové, otištěná německy po prvé v týdeníku *Die Zeit*, později ve svazku *Essays* u Fischera v Berlíně 1899. Ostatně i Angličanům jest znám Jefferies spíše jako malíř přírody — pravda, malíř úžasně jemné intuice a kouzelně měkkého slova — než jako autor této krásné rytmické hymny v próze, hymny na mohutnost té tajemné síly, které autor jen nerad říká duše a již by raději jmenoval *Psyché* a již náleží nám teprve vlastně objeviti, neboť Jefferies sám na konec své myšlenkové básně přiznává si, že „neví posud nic, že není ještě ani na počátku“.

Hymnem na nesmírnost příštích možností a zvýšeného duševního i tělesného života jest kniha Jefferiesova, kniha duševní odvahy, byla-li kdy která. Básník cítí, že jsme posud ne dále než u prvních písmen abecedy kulturní, že za dvanáct tisíc let byly vysloveny první tři ubohé ideje, že Myšlenka má možnosti, o nichž se lidem posud nesnilo. Jeho touha po nesmrtelnosti není mnohem víc než hrubým obrazem pro tuto plnost života, kterou by chtěl pít, pro tuto nenasytnost možností, forem a metod,

kteřá jej obléhá, posedá a mučí. Tuto nesmrtnost musí si člověk dobyt na nepřátelském, nelidském a protilidském vesmíru, a sice dobyt činem myšlenkovým, činem odvahy a lásky; člověk má právo na štěstí, na nejplnější štěstí těla a duše, a nic neodsuzuje tak autor jako askesi ve všech jejích formách. Kniha Jefferiesova jest jedním z nejhlubších, nejpromyšlenějších protestů proti křesťanství, a šíře proti každému theismu. Jeho obžaloba božství připomíná Shelleyova Promethea nebo Schopenhauera; jeho touha překonati Boha a nahraditi jej čímsi vyšším a lepším, Nietzscheho. „Modlím se usilovně, abych našel toto něco, lepšího než Bůh. Jest něco vznešenějšího, vyššího, více dobrého. To hledám, k tomu pracuji, o tom přemýšlím a za to se modlím. Není-li konečně nic a mé duši jest zhasnouti jako plamenu, přece i potom myslil jsem toto, pokud žila. Vší silou své existence, vší silou myšlení, myslí a duše modlím se, abych našel tuto Nejvyšší duši, toto nad božství větší, toto lepší než Bůh. Dej, ať žiji nejhlubší život duševní nyní a vždycky touto duší. Z nedostatku slov píši duše, ale myslím, že jest to něco nad duši vyššího.“

Kult řecké krásy a řecké smyslnosti žije v Jefferiesovi. Nemá křesťanské podezíravosti a křesťanského opovržení ke smyslům; jemu bohatý a plný život smyslový jest podmínkou života duševního, splývá mu s ním, jsou jedno. Bohatý a plný život smyslů jest mu život posvěcený a svatý. Kdo bude chtíti rozmnožení života duševního, musí chtíti i rozmnožení a stupňování života tělesného. Jefferies má kult lidského těla, jako jej mohl míti jen vrstevník řeckých gymnasií. Zbytky řeckých soch inspirují jej k básním prózou, nad něž nic krásnějšího nenapsal veršem Keats.

Tímto kultem krásy a smyslnosti byl Jefferies nečasový v Anglii a stejně nečasový byl i svou nechutí k mechanickému výkladu světa, svou nevírou v spencerovskou teorii vývojovou, svým kultem náhody a svým odporem k práci. Jefferies věděl, jak rádi pracují lidé, poněvadž práce zbavuje hrůzy mysliti a hrůzy tvořiti myšlenkově a iniciativně, hrůzy rozhodovati se; práce jest jakési opium Západu. (I v tom našly by se obdoby mezi ním a Nietzsche.) Málokterá kniha odkrývá tolik speci-

ficky moderních předsudků a tak nemilosrdně. Málokterá kniha jest trávena ohněm prometheovským tak jako tato kniha Jefferiesova. Jsou v ní strany, jimž obdobné v touze po příští vyššího člověka, opravdového pána země a strůjce nesmrtného kvasu krásy a štěstí, napsali, každý svým způsobem, jen Walt Whitman a Nietzsche.

... Jsou chvíle, kdy i duch tohoto rozkřídlení, básník a myslitel té výbojné síly a zbrojné krásy, jako jest Jefferies, počítá s možnostmi, že všechny naděje a sny o zmocněném životě a nesmrtnosti jsou ilusí. Ve chvíli té dojí má mne nejvíce jeho mužně krásná odpověď. Budiž, jest možno, že tkám iluse, že všecko pohasne — ale víra v nesmrtnost jest mně nutna již proto, že jí žiju teprve s plnou intenzivností tuto chvíli. V tomto kultu přítomné chvíle a její reality, v této snaze líti na oheň své duše všechny oleje přírody, umění i kultury, krásy i myšlenky, smyslů i intelektu jest opravdový heroismus. Jak nevzpomenout tu jiného milence a zbožňovatele života, který také svým způsobem toužil po životě nejintenzivnějším a jehož spisy glossoval vlastní rukou in margine kdysi Nietzsche, předčasně zemřelého francouzského filosofa Guyau, na př. jeho básně L'illusion féconde? (Ó toho chorovodu duší!)

Překlad Jefferiesova Příběhu mého srdce není prost lepší snahy, ale ne všude stačilo překladatelské umění M. Jesenské na Jefferiese. V originále jest Jefferies leckde jasnější i svítivější a teplejší než v překladě; nadto český jazyk chová překladatele leckde mysteria posud nevyjasněná. Také jest tu mnoho nepřijemných chyb tiskových. (Legendární král efeský slul Sofron, ne Saphron, a Jefferies v originále píše také správně Sophron.) Viz The Story of my heart. Sixth impression 1898. Strana 72.) K překladu knih, jako jest Příběh mého srdce, mělo by se přistupovat s největší možnou oddaností.